

SAMARQAND XUDUDIDA KATTA YOSHLI BOLALARDA NOREVMATIK MIOKARDITNING ASOSIY KLINIK SIMPTOMLARINI UCHRASHI .

Kodirova Marxabo Miyassarovna

Bolalar kasalliklari propedevtikasi kafedrasasi assistenti

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

Samarqand, O'ZBEKISTON

Erkinova Orasta Hasan qizi

Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Pediatriya

fakulteti 212 guruh talabasi,

Samarqand, O'zbekiston

ANNOTATSIYA

Samarqand viloyat ko'p tarmoqli bolalar klinik markazining kardio-revmatologiya bo'limida so'nggi 2019-2022 yillar davomida norevmatik miokarditning (NM) bilan kasallangan 100 ta erta yoshdagi bemor bolalarda klinik va elektrokardiografik tahlillarni o'rgandik. Tekshiruv natijalari: shuni kursatdiki norevmatik miokardit bilan kasallangan 80% erta yoshdagi bolalar anamnezidan utkir respirator infeksiya bilan zararlangan.

Norevmatik miokarditning klinik simptomlardan umumiy xolsizlik 92%, ko'p terlash 86%, yo'tal 70%, lab-burun atrofi kukarishi 78%, teri oq marmar tusda 76% tashkil etdi. Yurak tonlarining bug'iqligi barcha bemorlarda kuzatildi. «ot dupuri» ritmi 32% tashkil etdi. Taxikardiya 80%, 14% aritmiya, ekstrasistoliya 14%, bradikardiya 4% tashkil etdi.

EKG uzgarishlaridan: Ritm buzilishiga kura, sinusli taxikardiya 88%, 12% sinusli aritmiya, ekstrasistoliya 14%, sinusli bradikardiya 6% tashkil etdi. Yurak o'ng korincha gipertrofiyasi 24% tashkil etdi. Yurak chap korinchasining gipertrofiyasini 46%ni tashkil etishi kuzatildi. Kardiomegaliya esa 20% aniqlandi.

Tekshirishlar natijasiga kura kardial belgilardan sinusli taxikardiya 88%, I-ton yurak chukkisida susayishi 72% bolalarda kuzatildi. Shu belgilar O.A.Mutaf'yan va Yu.M.Belozarov ma'lumotlarida taxikardiya 65% va 62,5% uchragan. Aksincha bradikardiya, aritmiya va ekstrasistoliya kabi simptomlar tekshirishlarimizda YU.M.Belozarov (2014), O.A.Mutaf'yan (2016) ma'lumotlarida 2 baravar kam uchragan.

Kalit so'zlar: EKG, bolalar, norevmatik miokardit.

Muammoning dolzarbligi. Miokardit turli yoshda kuzatiladi, ayniqsa erta yoshli bolalar orasida ko'p uchraydi. Ayrim xollarda miokarditning engil formalari simptomsiz kechishi sababli ular xech qaerda qayd qilinmaydi, bu esa uning aniq

tarqalish darajasini aniqlashda qiyinchilik tug‘diradi (N.V. Orlova, T.V.Pariyskaya 2019).

Ma’lumotlarga ko‘ra 24 – 33 % bolalarda miokardit simptomsiz kechishi mumkin (E.Rarillo 2018). YU.M.Belozarov keltirishicha 1000 kishidan 10 kishida miokardit uchraydi (YU.M.Belozerova 2014). Utkir virusli infeksiya bilan kasallangan bemorlarning 1-5% da miokard zararlanishini kuzatish mumkin (YU.M.Belozerova 2014) .

Miokardning engil shakli simptomlarsiz kechib, og‘ir shaklida esa yurak ritmining murakkab buzilishlari oqibatida yurak etishmovchiligi va qon aylanishning o‘tkir buzilishi bilan kechadi (E.N.Amosova 2018, V.S.Prixodka. 2011).

Bolalarda miokardit boshqa kasalliklarga nisbatan klinik ko‘rinishi nospetsifik kechadi, shu bilan ko‘plab amaliyot shifokorlari oldida qiyinchilik tugdiradi. Xozirgi kunda miokardit bilan kasallangan bemorlar qon zardobida antikardial antitelolar aniqlangan (V.P. Krivonostov 2016).

Bolalarda miokarditlarning klinik kurinishi asosan etiologiyasiga, tarqalishiga, patologik jarayonning chuqurligi va turlicha kechishiga qarab aniqlanadi. Kasallikning klinik kurinishi nospetsifik kechadi. Miokardning engil shakli simptomlarsiz kechib, ogir shaklida esa yurak ritmining murakkab buzilishlari okibatida yurak etishmovchiligi va qon aylanishning utkir buzilishi bilan kechadi (E.N.Amosova 2012, V.S.Prixodka i soavt. 2013).

SHular asosida bolalar kardiologiyasining dolzarb vazifalaridan biri Samarqand shahrida har xil yoshdagi bolalar orasida NM ning zamonaviy klinik kechishidagi xususiyatlarni va ularning tarqalishini aniqlash yotadi.

Tadkikot ob’ekti va predmeti: Samarqand viloyat ko‘p tarmoqli bolalar klinik markazining kardio-revmatologiya bo‘limida so‘nggi 2019-2022 yillar davomida NM bilan kasallangan 100 ta erta yoshdagi bemor bolalarda klinik va elektrokardiografik tahlillarni o‘rgandik.

Ishning maqsadi: Erta yoshdagi bolalarda norevmatik karditning hozirgi davrdagi klinik manzarasini o‘rganish va olingan ma’lumotlar adabiyotlarda keltirilgan ma’lumotlar bilan solishtirma taxlilini o‘tkazish.

Ilmiy ishning vazifalari.

1. Erta yoshdagi bolalarda norevmatik karditning hozirgi davrda klinik kechishini urganish va diagnostik mezonlarni aniqlash.
2. Izlanishlar jarayonida olingan natijalar adabiyotlardagi ma’lumotlar bilan taqqosiy analiz o‘tkazish.

O‘tkazilgan tekshirishlar natijalari. Tekshirishlarimiz shuni kursatdiki norevmatik miokardit bilan kasallangan 90% erta yoshdagi bolalar anamnezidan utkir respirator infeksiya bilan zararlangan. Perinatal anamnezi taxlil qilinganda kamkonlik 82%, xomiladorlik gestozlari 46% tashkil etgan.

Norevmatik miokardit bilan kasallangan erta yoshdagi bolalarni perimorbid foni o‘rganilganda anemiya fonida rivojlanishi 92%, eksudativ kataral diatez va gipotrofiya 36%, limfatiko-gipoplastik diatez esa 30% uchrashi aniqlandi. Norevmatik miokarditning klinik simptomlardan umumiy xolsizlik 92%, ko‘p terlash 86%, yo‘tal 70%, lab-burun atrofi kukarishi 78%, teri oq marmar tusda 76% tashkil etdi. Yurak tonlarining bug‘iqligi barcha bemorlarda kuzatildi. «ot dupuri» ritmi 32% tashkil etdi. Taxikardiya 80%, 14% aritmiya, ekstrasistoliya 14%, bradikardiya 4% tashkil etdi.

3.2.1Jadval. NM bolalarda yosh buyicha klinik belgilar uchrashi (%).

Klinik belgilar	3-7yosh		7-12 yosh		Jami	
	N=4	%	N=14	%	N=50	%
Xansirash	0	0	4	8	24	48
Burun-lab atrofi kukarishi	1	2	6	12	27	78
Ko‘p terlash	0	0	4	8	29	86
Tez charchash	2	4	8	16	32	64
Yutal	1	2	3	6	24	70
Jismoniy rivojlanishni orqadaligi	0	0	6	12	28	56
Yurak-o‘ngdan nisbiy chegara kengayishi	0	0	1	2	15	30
Chapdan	2	4	8	16	14	28
Taxikardiya	1	2	3	6	29	58
Bradikardiya	0	0	6	12	7	14
I-ton susayishi	3	6	12	24	39	78

1. Kasallik boshlanish vaqti, 15 kundan ortik 40% tashkil etdi.
2. Ogir axvoldagi bemorlarni 80%, 3 yoshgacha bo‘lgan bolalar tashkil etdi.
3. Katta yoshli bolalarga shikoyatlari ichida eng ko‘p og‘riq simptomi 42%.
4. Taxikardiya 3 yoshgacha bo‘lgan bolalarda 79%, 7-12 yoshlilarda 28% aniqlandi.
5. Bradikardiya 3 yoshgacha bo‘lgan bolalarda 3%, 7-12 yoshlilarda 31% aniqlandi.
6. 7-12 yoshlilarda 28% (4nafar)da qisman, 42% (6 nafar)da yaqqol sinusli aritmiya aniqlandi.

Список литературы/ Iqtiboslar / References.

1. Бойцов С. А., Дерюгин М. В. Неревматические миокардиты // Руководство по кардиологии: Уч. пособие в 3 т. / Под ред. Г.И. Сторожакова, А.А. Горбаченкова. – М.: Гэотар-Медиа, 2008. – Т. 2. – С. 116–145.
1. 2.Карпов Ю.А., Сорокин Е.В. Миокардиты в клинической практике: современные представления о старой болезни // РЖМ. – 2001. – Т. 9, №10.
2. Мравян С.Р., Гуревич М.А. Особенности клиники, диагностики и лечения миоперикардитов и диффузных миокардитов // Рос. кардиол. журн. – 2003. – №5.
3. “ Nerevmaticheskie kardity u detey ”: Jupenova D. E. Ucheb.-metod. posobie.- Karaganda, 2018 - 49s
4. Amosova, E. N. Dilatatsionnaya kardiomiopatiya i miokardit Abramova-Fidlera / E. N. Amosova // Ter. arxiv. — 2015. — № 5. — S. 127–130.
5. Alimova G.G., “Aktualnye voprosy kardiologii u detey”. 2013.
6. Baranov A. A., Bajenovoy L.K., Detskaya revmatologiya Moskva «Medi-sina» 2012.- s. 64-128.
7. 5. Basargina E.H. “ Sovremennye podhody k lecheniyu xronicheskoy serdechnoy nedostatochnosti u detey ” Pediatricheskaya farmakologiya. 2013.T.1. -№ 3.
8. S.7 -11.
7. Butkevich M.I Vinogradova T.L. “Infektsionnyy endokardit”. Monografiya, M: STARKO, 2017.
8. Belozarov YU.M. “Detskaya kardiologiya” — M.: MEDpresssinform, 2014. S.222-230.
9. Belenkov YU.N. “Paradoksy serdechnoy nedostatochnosti: vzglyad na problemu na rubeje vekov” M: 2011. - № 1. - S. 4 - 8.
10. Achilova F.A , Ibatova Sh. M , Kodirova M.M. “DISTURBANCE OF ELECTRICAL SYSTOLE IN CHILDREN WITH ACUTE RHEUMATIC FEVER” EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR) – Pee 157-160
11. Kholikova Gulnoz Asatovna. Kodirova Markhabo Miyassarovna. Frequency of functional constipation in children of different ages. Журнал гепатогастроэнтерологических исследований. том 3. №3 2022-08-01. Стр 38-40.
12. М.М Кодирова, Г.А Холикова. Samarqand xududida bolalarda miokarditning asosiy klinik simptomlarini uchrashi. Журнал гепатогастроэнтерологических исследований. том 3.. №3 2022-08-01. Стр 57-60.
13. Холикова Гулноз Асатовна. Кодирова Мархабо Мияссаровна. ХРОНИЧЕСКИЙ ЗАПОР У ДЕТЕЙ. Евразийский журнал медицинских и естественных наук. Том 3. №3. стр 104-109.

14. Холикова Гулноз Асатовна. Кодирова Мархабо Мияссаровна. Main clinical signs of non-reumatic myocarditis in children of samarkand region Евразийский журнал медицинских и естественных наук. Том 3.№3. стр 110-113.
15. Шадиева Х.Н. Кодирова М.М. “ОПТИМИЗАЦИЯ ЛЕЧЕНИЯ ОСТРОЙ И ПОВТОРНОЙ РЕВМАТИЧЕСКОЙ ЛИХОРАДКИ У ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ” Журнал гепатогастроэнтерологических исследований, 2022.№1, Том 3, С.79.
16. Кодирова М.М. Шадиева Х.Н. “BOLALARDA NOREVMATIK MIOKARDITNING EKG DAGI ASOSIY SIMPTOMLARI”. Журнал гепатогастроэнтерологических исследований, 2022.№1, Том 3, С.33.